

Slovenski dom

Štev. 117

V Ljubljani, petek 23. maja 1941

Leto VI.

Izključno zastopstvo za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima
l'Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.Unica rappresentante per le inserzioni dal Regno d'Italia e dall'estero è
l'Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Vojno poročilo štev. 351

Uspešni protinapadi na bojiščih v vzhodni Afriki

Letalski napadi na sovražnikova oporišča pri Tobruku in na Malti

Vrhovno poveljstvo Oboroženih Sil poroča:
V Severni Afriki na bojiščih pri Tobruku
topniške akcije. Naša in nemška letala so živo
bombardirala baterije ter poslopja vojaških po-

Prosvetni Minister Eksc. Bottai v Ljubljani

Ljubljana, 23. maja.

Danes ob 10 je v Ljubljano dopotoval Nj. Eksc.
prosvetni Minister Bottai, ki si bo med svojim ob-
iskom ogledal vse važnejše slovenske prosvetne
ustanove.

Ekscelenca Minister Bottai ter Visoki Komisar Grazioli pri slavnostni predstavi v Operi

Ob priliki obiska prosvetnega ministra g. Giu-
seppea Bottai našim prosvetnim ustanovam priredi
Nar. gledališče v Ljubljani na čast visokemu go-
stu nočjo ob 19 v Operi slavnostno predstavo Mo-
zartove opere »Figaroova svatba«, ki jo počasti s
svojo navzočnostjo tudi gospod minister. Peli bo-
do: Betetto, Vidalijska, Ribičeva, Heybalova, Ko-
deja, Janko, Marčec, Slatoljev, Zupan, Dolničar,
Poljanarjeva. Dirigira: dr. Svara. Režira: Ciril De-
bevec.

Alla rappresentazione di questa sera »Le noz-
ze di Figaro« al Teatro dell'Opera interverranno
l'Ekscelenza il Ministro dell'Educazione Nazionale
Giuseppe Bottai e Ekscelenza l'Alto Commissario
Emilio Grazioli.

Državni dostojanstveniki pri slovesni službi božji v ljubljanski stolnici

Ljubljana, 23. maja 1941.

Včeraj ob 10 dopoldne je bila v stolnici sve-
čana zahvalna služba božja. Zahvalne maše sta
se razen Eksc. Visokega Komisarja za Ljubljan-
sko Pokrajino g. E. Graziolija udeležila še po-
veljnik Armadnega Zbora Eksc. armadni general
M. Bobotti, komandant Divizije »Re« Eksc. ge-
neral B. Fiorentini. Razen teh odličnikov so sedeli
v prvi klopi na desni bivši ministri, za njimi v
drugi klopi pa bivši bani. V levih klopih pa je
bil ljubljanski župan dr. Jure Adlešič z mestnimi
možni in drugimi predstavniki našega javnega
življenja.

Eksc. Visoki Komisar E. Grazioli z obema
generaloma je sedel na posebej pripravljenih sto-
lih, ki so bili na sredini cerkve pred glavnim
oltarjem. V stolnici je bila tudi častna četa vo-
jakov v svečani uniformi.

Zahvalno službo je daroval ljubljanski škof
dr. Gregorij Rožman, v njegovi asistenci pa so
bili generalni vikar prošt dr. Nadrah, ter kano-
niki dr. Zupan, dr. Žerjav, Vovk in prelat Vele.
Sv. mašo zahvalnico je zelo povzdignila cer-
kvena glasba, pri kateri so sodelovali stolni zbor
sv. Nikolaja, operni orkester, orgle je igral prof.
Glasbene akademije msgr. St. Premrl. Izvajali so
najboljša dela slovenskih cerkvenih skladateljev.
Petje je vodil stolni dekan dr. Fr. Kimovec. Stol-
nica je bila do zadnjega kotička napolnjena.

Ekscelenca Parenti za organizacijo »Dopolavora« v ljubljanski pokrajini

Ljubljana, 23. maja.

V sredo dopoldne je prišel v Ljubljano
Eksc. Rino Parenti, član narodnega vodstva
Stranke in predsednik Narodne zveze Dopolavo-
ra. Prišel je v spremstvu pokrajinskega
inspektorja in tajnika tržaške pokrajinske or-
ganizacije Dopolavoro. Sestel se je v vladni pa-
lači z Visokim Komisarjem Eksc. Graziolijem
ter z njim določil način organiziranja Dopolavo-
ra v ljubljanski Pokrajini po navodilih stran-
kinega tajnika. Eksc. Rino Parenti se je v sprem-
stvu podpoveljnika zveznega središča Strankine
podporne organizacije obiskal poveljstvo tega
središča in se zanimal za njegovo delovanje.

Odtod se je Eksc. Parenti podal v zvezni
sedež Dopolavora, kjer ima svoj sedež tudi vo-
jaški Dopolavoro, pregledal njegove sedanje
prostore ter dal navodila za dokončno ureditev
in za bodoči razvoj.

Za tajnika zveznega središča organizacije
Dopolavoro je določil tovariša Liberatija, ki je
svoje posle tudi že prevzel.

Hud napad nemškega letalstva na angleško brodovje v vzhodnem Sredozemlju

Nemško uradno poročilo javlja potop štirih križark ter več rušilcev

Berlin, 23. maja. s. Posebno poročilo nemškega
vrhovnega poveljstva pravi, da je nemško letalstvo
na vzhodnem Sredozemlju včeraj doseglo posebne
uspehe proti angleškemu vojnemu brodovju. S pol-
nimi zadetki so bile potopljene štiri nasprotnikove
križarke ter nekaj torpednih rušilcev, ena bojna
ladja ter dva druga rušilca pa sta bila hudo po-
škodovana.

Berlin, 23. maja. Nemško vrhovno poveljstvo
je včeraj izdalo naslednje uradno sporočilo:
Nemška bombna in strmoglavka letala so
včeraj napadala z velikim uspehom enote britan-
ske vojne mornarice v vzhodnem delu Sredozem-
skega morja. Bombe velikega in največjega ka-
libra so zadele eno bojno ladjo, šest križark in

sadk. Sestreljenih je bilo pet sovražnih bomb-
nikov vrste Blenheim.

Italijanska in nemška letala so bombardi-
rala na Malti neko letališče in zažgala na tleh
tri letala.

V vzhodni Afriki je bil v pokrajini Galla
Sidamo izjavljen poskus angleškega predora.
Druge sovražnikove oddelke smo protinapadli.
Proti drugim sovražnikovim oddelkom je sku-
pina naših čet izvedla protinapad ter jih zapo-
dila v beg.

Južno od Pantelerije so mornariške proti-
letalske baterije zbile letalo vrste Hurricane.
Ena naša podmornica se ni vrnila v opo-
rišče.

Uradno poročilo št. 350 pravi:
Severna Afrika: Na bojiščih pri Solumu
in v okolici Tobruka delovanje izvidniških od-

delkov na obeh straneh. Med poskusi za izpad
v zadnjih dneh so imeli Angleži hude izgube
v moštvu in gradivu.

V noči na 20. maj so nemška letala bombar-
dirala oporišče Malto. Baterije in žarometi so
bili zadeti, nastali so požari in bombe so raz-
dejale mnogo naprav. Dve sovražni letali sta
bili zažgani na tleh. Eno angleško letalo je bilo
sestreljeno v letalski bitki.

V vzhodnem delu Sredozemskega
morja so naša torpedna letala s torpedom za-
dela križarko z 10.000 tonami.

Nič novega v vzhodni Afriki.

Naša podmornica »Malaspina« je pod
poveljstvom poročnika Prina Giuliana potopila
na Atlantiku sovražni parnik »Lycane«, ki je
imel 7750 ton.

Sprejemi pri Duceju in pri Hitlerju ob drugi obletnici Jeklene zveze

Rim, 23. maja. s. Duce je včeraj v navzočnosti
grofa Ciana za drugo obletnico Jeklene zveze
sprejel v Beneški palači zastopstvo nemškega po-
slaništva, katero so sestavljali: min. svetnik baron
von Plessen, letalski odposlanec general von Bü-
low, vojaški odposlanec general von Rintelen,
mornariški odposlanec admiral Loewisch ter pod-
vodja narodnosocialistične skupine v Italiji Ebner.
V odsotnosti nemškega poslanika je zastopstvo
predstavil Duceju prvi svetnik poslaništva v Rimu,
opolnomočeni minister knez Oton von Bismarck.

Berlin, 23. maja. s. Ob drugi obletnici podpisa
Jeklene pakta je Hitler včeraj na Obersalzbergu
sprejel italijanskega poslanika Dina Alfieri, ka-
terege je spremljal tajnik poslaništva comm. Zam-
boni, vojaški odposlanec general Marras, pomorski
odposlanec kapitan de Angelis, letalski odposla-
nec polkovnik Teuocci ter nadzornik Fašijev. Spre-
jema sta se udeležila zunanji minister von Ribben-
trop ter tiskovni načelnik dr. Dietrich. Poslanik
Alfieri je pri tej priliki bil opoldne gost zunanjega
ministra v Ribbentropa v njegovem gradu Fuschu.

Novi hrvaški kralj bo nosil ime Tomislav II., kronan pa bo na Duvanjskem polju

Pavelić je razložil pomen zadnjih dogodkov v samostojni Hrvaški

Zagreb, 23. maja. s. V sredo je imel v Za-
grebu svoj prvi javni govor poglavitnik dr. Pa-
velić. Markov trg je bil ves v hrvaških, nemških
in italijanskih zastavah. Na odru, s katerega je
dr. Pavelić govoril, so bili zbrani tudi vsi člani
hrvaške vlade, pred odrom pa je bila razvrščena
ustaška garda, oddelki hrvaške mladinske or-
ganizacije »Hrvatski junak«, oddelki akademikov in
drugih. Okrog in okrog so bili zbrani zastopniki
kmetstva in svojih slikovitih narodnih nošah. Na-
vzoča sta bila tudi diplomatska predstavnik Italije
in Nemčije in predstavniki Italijanske vojske.
Opoldne je prišel dr. Pavelić v spremstvu
generala Kvaternika. Dr. Pavelić je med drugim
rekel:

Prišel je čas veselja in čas, da se v usta-
škem jeziku spregovori poštena beseda. Nastopil
je čas našega vstajenja. Naša samostojnost ni na-
stala v nekaj dneh, temveč je bila že davno pri-
pravljena. V zadnjih letih smo dali že marsi-
katero žrtev na oltar domovine. Ves hrvaški na-
rod izraža svoje spoštovanje tem neumrlim ju-
nakom. Pavelić je nato rekel, da so bili Hrvatje
zadnja leta žrtve Srbov. Zato so se morali težko
in krvavo boriti, dokler ni prišel dan osvoboditve.
Pavelić je potem poudarjal, da bi do osvoboditve
ne prišlo, če bi Hrvaška ne imela velikih
zaveznikov in prijateljev v tem trenutku je vse
zbrano ljudstvo začelo na ves glas vzklikati Ita-
liji in Duceju in Nemčiji. Pavelić je dejal, da so
ustašem očitali, da so plačanci tujine. Toda to
gibanje je imelo edini cilj osvoboditev Hrvaške
in to je tudi doseglo. Vse to se je moglo zgoditi
zgolj zato, ker so bili vsi borilci pripravljeni v
svojo zmago. Pavelić ni nikdar veroval, da more
Evropa dolgo živeti v sponah mirovnih diktatov.
Prav sedaj izraža večno zahvalo Duceju in Hi-
tlerju za uničenje mirovnih pogodb. Ze prve dni
ustanovitve svobodne hrvaške države sta veliki
prijatelji Italije in Nemčije priznali novo hrva-
ško državo. »Sedaj živimo svobodni ob strani
drugih svobodnih narodov, enaki med enakimi«
je vzklilnil Pavelić.

Pavelić je nato izrazil zahvalo Duceju za vse
razumevanje in za sklenitev vseh pogodb, ki
urejajo razmerje med hrvaškim in italijanskim
narodom. Tedaj je množica z velikim navduše-
njem začela vzklikati Mussoliniu in Italiji.

Govornik je prešel nato na razpravljanje o
notranjih hrvaških vprašanjih. Povedal je, da bi
demokratski režim rabil najmanj 40 dni, kolikor
časa že obstaja samostojna Hrvatska, za sestavo
vlade. »Mi pa smo ustanovili v nekaj kratkih dneh
državo in iz močvirja naredili veličasten vrt. Red

en rušilec. Na štirih rušileh so na krovu izbruh-
nili požari. Peti rušilec se je nagnil na stran. Pri
napadih so sodelovala tudi italijanska torpedna
letala. V istem morju je bilo zadeta z bombo tudi
neka sovražnikova podmornica. Neka velika an-
gleška trgovska ladja pa je bila hudo poškodo-
vana.

Vlada Saudove Arabije je poslala Angliji zahtevo,
naj ji vrne pristanišče Akabo, ki je zdaj v
angleški posesti. Akaba leži ob sinajskem pol-
otoku in je važna za zvezo Palestine z Indij-
skim morjem.

je bil takoj zagotovljen,« je poudaril Pavelić. Ko-
ne je politike, ki je stremela le za osebnimi ko-
ristmi. Njegovo geslo je red in delo v skladu z
izročili hrvaškega naroda in po zgledu obeh velikih
zaveznice. Da bi novi Hrvaški dali ustavni okvir,
je bilo potrebno obnoviti krono kralja Zvonimira.
»Jaz sem ponudil našo krono Savojskemu princu
in vi veste, da je moč vreden nositi to našo naj-
večjo svetinjo,« je vzklilnil Pavelić. Novi hrvaški
kralj bo nosil ime Tomislav II. Kronan bo na
Duvanjskem polju. Pavelić je potem govoril o
upravnih organizaciji in poudarjal, da ima hrvaška
država popolnoma kmetijski značaj in zato so kmet-
je temelj vsega hrvaškega gospodarstva. V to smer
bo treba usmeriti vse napore hrvaškega gospodar-
stva in s tem načelom se morajo spraviti v sklad
tudi težnje vseh drugih stanov. »Posledice novih
ureditev boste v kratkem že sami občutili,« je na-
daljeval Pavelić. Dalje je rekel: »Vsak Hrvat je
vojak. Vsi se lahko štejejo med najboljše bojev-
nike. To so pokazali pri uporu proti srbski vojski.
Pri tem jih je podprla velika vojna sila zavezni-
kov.« Svoj govor je zaključil z vzklikom: »Ali ste
pripravljeni žrtvovati svoje življenje za svojo do-
movino?« Zbrani so vsi zavpili: »Smole!« Ko se je
slavnost zaključila, so vsi pozdravljali po rimsko.
Pavelić je nato odšel v prostore svoje pisarne v
neposredni bližini.

Podaljšanje plačilnih odlogov denarnim zavodom

št. 27.

Podaljšba plačilnih odlogov nekaterim de-
narnim zavodom.

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino,
na podlagi prejšnjih predpisov o odložitvi
plačil za hranilne naložbe, vlozene pri Zdržni
gospodarski banki, Ljubljanski kreditni banki
in Obrtni banki, vse v Ljubljani,

odreja:

1. Spodaj navedenim denarnim zavodom se
že dovoljeni plačilni odlog do nadaljnjega po-
daljša, in sicer v mejah, razvidnih iz odlogov
Ministrstva za trgovino in industrijo bivše jugo-
slovske države, navedenih pri vsakem izmed
naslednjih zavodov:

a) Ljubljanska kreditna banka: z dne 12. no-
vembra 1940, št. 35332,
b) Zdržna gospod. banka: z dne 12. no-
vembra 1940, št. 40282,
c) Obrtna banka: z dne 5. marca 1941 —
št. 5701.

2. Glede hranilnih naložb, ki niso predvi-
dene v odlogih, navedenih v prejšnjem členu,
se morajo gori navedeni zavodi ravnati po ko-
misarijskih odredbah z dne 29. aprila 1941 —
XIX, št. 12, in z dne 14. maja 1941 — XIX, št. 24.

3. Ta odredba stopi v veljavo z dnem objave
v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.
Ljubljana, 20. maja 1941-XIX.

Visoki komisar

za Ljubljansko pokrajino:

Emilio Grazioli.

Bolgari zasedli dva grška otoka

Sofija, 23. maja. s. Uradno poročajo, da so
bolgarske čete v preteklih dneh zasedle grška
otoka Samotrake in Tasos v Egejskem morju.
Otoka sta znatnega vojaškega pomena. Prebival-
stvo na otoku je bolgarske oddelke prisrčno
sprejelo.

Ekscelenca Emilio Grazioli Visoki Komisar Ljubljanske pokrajine

Rim, 23. maja. s. Z odlokom Duceja kot no-
tranjega Ministra je bil za Visokega Komisarja
Ljubljanske pokrajine imenovan fašist Emilio Gra-
zioli.

Imenovanje Eksc. Graziolija na vrhovno poli-
tično in upravno mesto v novi pokrajini Italije
pozdravljajo vsi Slovenci, katerih neomejene sim-
patije si je Eksc. Grazioli znal pridobiti v zased-
beni dobi s svojo uvidevnostjo, širokosrčnostjo in
najgloblji razumevanjem potreb našega presku-
šanega ljudstva v teh časih. Zaradi vsega tega so
najširši sloji Slovenije takoj po razglasitvi ustave
za našo pokrajino zatrdno pričakovali, da bo prvi
naš Visoki Komisar ravno Eksc. Grazioli. Duce je
to pričakovanje izpolnil.

Visoki Komisar se je pred nekaj dnevi vrnil
s službenega obiska v Rimu. Po odloku o ustano-
viti avtonomne Ljubljanske pokrajine je to obisk
nedvomno bil najpomembnejši dogodek za Slove-
nce v novem položaju. Kot prva posledica obiska
je prišlo sporočilo, da je Duce na predlog Viso-
kega Komisarja odločil, da se v naši Pokrajini ta-
koj začno izvajati velika javna dela: ceste, nova
bolnišnica, nove vseučiliške stavbe itd. Po sploš-
nem in finančnem obsegu so ta javna dela to-
lika, kakor jih niti celotna Slovenija ni bila do-
zdaj nikdar dosegla.

Poleg neposredne socialne in gospodarske ko-
risti je pa treba zlasti poudariti še moralni uč-
inek, ki ga bo ta velikodušni sklep imel za Slove-
nce: v njem bodo vsi Slovenci videli začetek ta-
kojnega ostvarjanja in dejanskega uveljavljanja
ustave za novo slovensko pokrajino v Italiji, usta-
ve, ki nam je zagotovila svoboden kulturni in
gospodarski razvoj, ob upoštevanju posebnih go-
spodarskih in drugih razmer. Ta sklep je za vse
presenetljiv dokaz takojšnjega in popolnega ure-
ničevanja zagotovil, ki jih je komaj pred dvema
tednoma uradno dal Rim. Zaupanje v besedo iz
Rima je bilo naglo opravičeno.

Velik del zasluge za vse to gre ravno novemu
Visokemu Komisarju, kateremu tudi zaradi tega
vsa naša javnost ob nastopu vodstva Ljubljanske
pokrajine čestita in mu pošilja izjave o svoji vda-
nosti in pripravljenosti za sodelovanje.

Čestitka Poveljnika II. Armade Visokemu Komisarju

Poveljnik II. Armade je naslovil na Visokega
Komisarja za Ljubljansko Pokrajino naslednji
brzjav:

»Z najbolj živim veseljem za Visoko nalogo,
ki vam je bila zaupana v upravljanju nove Pokra-
jine, ki je postala del italijanske države, vam po-
šiljam najbolj najprisičnejšo zahvalo za dragoceno
sodelovanje, ki ste mi ga izkazali ter vam poši-
ljam najlepše želje za popolni uspeh Vašega dela.
General Ambrosio, Poveljnik II. Armade.

Visoki Komisar Eksc. Grazioli je odgovoril z
izrazom žive zahvale in občudovanja za Poveljnika
ter za zmagovito II. Armado.

Odredbe glede odvzema pogonskih sredstev in mazilnih olj

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino,
na podlagi odredbe poveljnika divizije »Re« z
dne 16. aprila 1941-XIX, s katero se je odredil po-
pis zaloga bencina v množini nad 20 litrov,
ker smatra za potrebno, da spravi v sklad be-
ro in potrošajo pogonskih sredstev in mazilnih olj
za določene namene,

odreja:

1. Splošnemu Italijanskemu Petrolejskemu Pod-
jetju (A. G. I. P.) je poverjeno pobiranje in nakup
vseh pogonskih sredstev in mazilnih olj, pri komur
koli v Ljubljanski pokrajini, izvenem vojaških po-
veljstev, in to proti plačilu nakupne cene.

2. Vsa tako zbrana pogonska sredstva in ma-
zilna olja bo hranila A. G. I. P., a razpolagal bo z
njimi Visoki Komisarjat, ki bo določil pogoje in
način prepuštitve in uporabe.

3. Kdor bi skrival pogonska sredstva ali ma-
zilna olja, ali bi istih ne hotel prepuštititi in izro-
čiti podjetju A. G. I. P., se kaznuje z zapleno bla-
ga in z zaporom do 6 mesecev ali z globo do
5000 lir.

4. Ta naredba stopi v veljavo z dnem objave
v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.
Ljubljana, dne 20. maja 1941-XIX.

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino

EMILIO GRAZIOLI

Odredba Visokega Komisarja o zaključnem redovanju na vseh srednjih šolah

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino glede na določila, ki so se poprej izdala za šolstvo v zvezi z izrednimi razmerami in ker je vsekakor nujno potrebno poskrbeti, da se vzpostavijo normalne šolske razmere,

odreja:

Cl. 1. V državnih ljudskih, meščanskih, srednjih in strokovnih šolah se bo končal pouk v času, ki ga določajo dosedaj veljavni predpisi, po katerih naj se opravi tudi končno redovanje.

V razredih, za katere je ob sklepu določen završni, tečajni ali diplomski izpit, se bo nadaljeval pouk do 31. maja 1941-XIX, v glasbenih šolah pa do 15. julija.

Cl. 2. Za učence razredov, omenjenih v drugem odstavku prednjega člena, bo končno redovanje za tekoče šolsko leto nadomestilo tudi završne, tečajne ali diplomske izpite.

Cl. 3. Sprejemni izpiti za razne šole ter privatni izpiti, kakor tudi popravni izpiti rednih in privatnih učencev, naj se nastavijo kakor v prejšnjem času in naj se redno opravijo.

Pri tečajnih in diplomskih izpitih v državnih šolah predsedujejo ravnatelji (upravitelji) šol.

Cl. 4. Učencem, ki niso prisostvovali pouku po 23. aprilu 1941-XIX po dokazani višji sili ali po popreji odobreni odpustitvi, ter učencem razredov, v katerih se ni nadaljeval in dovršil pouk po določilih v čl. 1, se bo izdalo letno izpričevalo na osnovi že prej izvršenega končnega redovanja.

Vselej, ko bi končno redovanje še ne bilo izvršeno, naj se redi določilo glede na število izostankov na končni redovalni seji, ki ji mora predsedovati ravnatelj (upravitelj) dotične šole.

Cl. 5. Na letna izpričevala, ki nadomeščajo po besedilu čl. 2 izpričevala o završnih, tečajnih ali diplomskih izpitih, naj se napiše naslednja pripomba:

»V smislu odredbe št. 27 Visokega Komisarja za Ljubljansko pokrajino z dne 20. maja 1941-XIX velja to izpričevalo kot izpričevalo o (nižjem ali višjem) tečajnem ali diplomskem ali završnem izpitu.«

Cl. 6. Vsa letna izpričevala, ki so se poprej izdala za tekoče šolsko leto, so neveljavna. Morajo se vzeti nazaj in shraniti v arhivu.

Namesto njih se bodo izdala pod osebno odgovornostjo ravnatelja (upravitelja) šole nova izpričevala brez kolkov s pripombo:

»Ustrezni kolek je bil nalepljen na izpričevalo, izdanem dne 10. aprila 1941-XIX, ki se je odvzelo in shranilo v šolskem arhivu.«

Cl. 7. Prednja odredba stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, dne 20. maja 1941-XIX.

Visoki Komisar
za Ljubljansko pokrajino
EMILIO GRAZIOLI

Iz pisanja hrvaškega časopisja:

»Hrvaške in italijanske koristi so tesno povezane med seboj!«

Zagreb, 23. maja. s. »Novi list« prinaša pod naslovom »Koristi, prijateljstvo, sodelovanje in življenje« članek, ki pravi med drugim:

»V Rimu se je začelo sodelovanje med Hrvaško in Italijo, posvečeno pa je bilo, ko je bila hrvaška krona ponudena knezu iz Savojske Hiše. Vse to dokazuje, da so Hrvatje doela razumeli bistvo sil, ki danes urejajo odnose med ljudstvi ter razumeli pravi smisel odnosov med dvema prijateljskima narodoma. Poglavitnik je mogel za-

četi dobo prijateljstva in sodelovanja med Italijo in Hrvaško, ker je bil odločen, da prenese tudi kako žrtve. Z vestjo prvega izmed hrvaških domoljubov ter z darom največjega hrvaškega državnika je tehtal vse razloge za in proti, ki so pa sicer dostopni vsakomur, ki ima vsaj malo zdrave pameti. Kar sta si zamislila Mussolini in poglavnik, bosta še bolj razumela prizadeta naroda, ko se bo iz razvoja dogodkov jasno pokazalo vsem, kako tesno so zvezane italijanske in hrvaške koristi, kako važno je vzajemno zaupanje in kako je nazadnje tudi Hrvaški potrebno sodelovati z Italijo in Nemčijo pri obnovi evropskega reda. Vsak Hrvat, naj bo omikan človek ali preprost kmet, mora nepristransko razmišljati o zadnjih nagibih hrvaške zunanje politike. Prav zaradi tega, ker je Hrvat sposoben hitrega političnega mišljenja, mu ni težko razumeti, da je v Rimu prišlo do edinega sporazuma, ki je bil mogoč in ki bi mogel dati potrditvo za bodoči razvoj neodvisne hrvaške države.

Nova trgovska pogodba med Danko in Sovjeti

Moskva, 23. maja. s. V Moskvi je bil podpisani dopolnilni zapisnik k pogodbi, ki je bila uveljavljena 18. septembra 1940 med Sovjetsko zvezo in Dansko in ureja trgovsko izmenjavo in plačevanje.

Podpisani dopolnilni zapisnik določa obseg zamenjave trgovskega blaga med Sovjetsko zvezo in Dansko za dobo med 18. marcem 1941 in 30. aprilom 1943. Danska bo pošiljala v Sovjetsko Rusijo dvigalne kerjave, motorje, ladijske stroje, cement in še nekaj drugi stvari. Sovjetska Rusija pa bo Danski dobavljala bombaž, petrolej, fosfate, kemične izdelke, tobak, les in drugo. Za Sovjetsko zvezo je dopolnilni zapisnik podpisal ljudski komisar za zunanjo trgovino Mikojan, za Dansko pa Jørgens, izredni poslanik in pooblaščen minister Danske v Moskvi.

Tuji denar — zadržan v Združenih državah

Zürich, 23. maja. s. S tem, da so Združene ameriške države pred nedavnimi uvedle zaporo tudi nad grškimi krediti, ki jih cenijo na 45 milijonov dolarjev, je skupna vsota tujega denarja, ki je bil od začetka sedanje vojne zasežen v USA, dosegel 45 milijarde dolarjev. Prizadetih je pri tem štirinajst držav.

Nemčija je od Združenih držav zahtevala, naj iz Pariza umakne svoje poslane. Ta nemški ukrep velja tudi za druge države, ki so imele svoja diplomatska zastopstva v Parizu. Konzulati bodo ostali.

Nemško zunanje ministrstvo uradno zavrača angleška poročila, da misli Nemčija zaseči francoske ladje. Nemčiji taki ukrepi niso potrebni. Francoske oblasti so prijele tajnika bivšega ministrskega predsednika Bluma, Andreja Blumela, ko je skušal na skrivaj priti čez mejo v Španijo.

Odmev Paveličevega govora na Hrvaškem

Zagreb, 23. maja. s. Paveličev govor na trgu Sv. Marka je vzbudil med vsem hrvaškim narodom globok odmev. Iz krajine so prispela poročila, da so bile narodne manifestacije povsod v večjih podeželskih krajih. Lahko se reče, da je navdušenje zajelo prav vso Hrvaško. V glavnem mestu pa je bilo posebno živo in povsod in se je lahko videlo, da je vse navdušeno pozdravljalo zgodovinske besede poglavnika. Z največjim zadovoljstvom pa je bilo sprejeto sporočilo, da je zgodovinsko Zvonimirjevo krono prevzel pri ne slavne Savojske Hiše. Zagrebški tisk je objavil Paveličev govor v celoti in obenem prinesel tudi sliko novega Kralja in sliko dr. Paveliča. »Hrvaški narod poudarja, da je zavladalo med Italijo in Hrvaško oziroma popolnega zaupanja, ki je omogočilo v kratkem času, da so izginile s hrvaškega ozemlja vse posledice vojne. Hrvaško ljudstvo se dobro zaveda, da je bilo mogoče vse to storiti na tako srečen način le zaradi naklonjenosti fašistične Vlade in posebno zaradi naklonjenosti Duceja. In tega hrvaški narod ne bo nikdar pozabil, ker dobro ve, da ga mora sodelovanje in prijateljstvo vezati z narodom, ki vlada nad Jadranskim morjem. Osebnost stik Paveliča z Ducejem, imenovanje Spoletskega Vojvode za hrvaškega kralja, kakor tudi določitev meja in vse druge pogodbe so še bolj utrdile vzajemno prijateljstvo in zaupnost med Hrvaško in Italijo in lahko se reče, da bo Jadransko morje postalo poprišče za žive gospodarske in trgovske stike med obema narodoma in obenem začetek nove dobe popolnega mira. »Novi list« pravi, da je hrvaški narod skozi Paveličeva usta izrekel svojo prisego sveti in novi Hrvaški, ki jo je upostavila paveličevska revolucija. »Hrvaški narod poudarja, da je imela Paveličeva izjava velik pomen za razjasnitev hrvaškega notranjega in zunanega položaja. Po zadnjih velikih dogodkih in po Paveličevem potovanju v Rim pomeni Paveličev govor dogodek največjega pomena tako za sedanost kakor tudi za bodočnost hrvaškega naroda.

II. baletni večer v Operi

Ljubljana, 23. maja.

Operno gledališče je v sredo pripravilo drugi baletni večer v tekoči sezoni. Če ga primerjamo s prvim, moramo priznati znaten napredek tako po izbiri programa in koreografskem zasnutku, kakor tudi po večji kvaliteti izvajanja baletnega zbora in posameznih solistov; ta večer sta nastupila v lastnih koreografijah vodja opernega baleta g. inž. P. Golovin in prvi plesalec g. B. Pilato. Prvi nam je predstavil E. Griegovo lirsko suito »Balka« z daljnega severa, v kateri je pokazan konflikt med realnim in čarobnim svetom, kamor ga zvabi moč človekove fantazije. Zaplesali so jo ga. Bravničarjeva kot vila, B. Pilato kot fant, kot dekle M. Remškarjeva ter njeni prijatelji gg. S. Japljiva, A. Brarjeva ter F. Carman kot solisti in baletni zbor, kot gozdna bitja. Sledila je peta slika iz baletne pantomime »Signorina Gioventù«. V. Novaka »Mladost odhajaj« predstavlja človeka, ki hoče še enkrat ujeti mladost, a jo zaman zadržuje. Plesala sta jo g. P. Golovin in ga. E. Moharjeva; zlasti zadnja je dosegla velik uspeh v dobrem plesu tu kakor tudi v naslednjem W. Gluckovem »Don Juan« kot dona Ana; navedeno je po zamisli Labana nastupila g. Pilato, ki je tudi sam plesal don Juana, poleg tega so nastopili še M. Remškarjeva kot dona Dolores, S. Japljiva kot dona Elvira, Franci Carman kot Anin oče in D. Pogarčar kot Lepovello, in ves baletni zbor. Bila je to najboljše zamišljena, najbolj izpeljana in dobro izvedena plesna točka tega večera. Iz V. Novakove baletne pantomime Nikotin sta ga. Bravničarjeva in g. D. Pogarčar izvajala »Ljubezensko gavot«, iz istega baleta je bila na programu tudi »Pastirski idilac«, ki sta jo prav lepo in učinkovito zaplesala ga. S. Japljiva in g. Fr. Carman. V Pilatovi koreografiji Ravelovega »Bolera« so nastopili g. B. Pilato kot Spanec, ga. E. Moharjeva kot njegova žena in g. F. Carman kot mornar; vsi trije so izvršno zaplesali, zlasti ga. Moharjeva, ki je sploh na tem večeru pokazala največjo tehnično in izrazno nevsipljivo sposobnost znatno kultivirane plesne igre. V Lisztovi »Drugi rapsodiji« so nastopili ga. Bravničarjeva, ki je kakor v tej točki tudi v ostalih pokazala lep ples in elastičnost svojega telesa, in pa g. Golovin, ki je bil v tem plesu najboljši. Tudi baletni zbor je bil tu dober. V splošnem pa bi moral zbor malo bolj paziti na enotnost in večjo preciznost v izvajanju na nekaterih mestih. Sicer pa nas je zadovoljil. Med solisti moramo poudariti lep napredek in lepoto plesnega podajanja še pri g. Remškarjevi, g. Japljivi, g. Carmanu in Pogarčarju. Ta plesni večer, ki gre skozi abonmaje, je zanimiv in po kvaliteti dober, za kar gre priznanje predvsem g. Golovinu in g. Pilatu ter vsem ostalim, ki so se potrudili in dvignili nivo plesa v Operi.

Iraško vojno poročilo, ki je bilo izdano v sredo v Bagdadu, pravi, da so se iraški oddelki spoprijeli z angleškimi četami blizu znanega letališča Habbanyah. Poročilo dalje pravi, da so ujeti Angleži povedali, da imajo njihove čete precejšnje izgube.

Vesti 23. maja

Nemška letala so v sredo napadla pristanišča na Kreti in so posebno napadla angleške vojne ladje, ki so bile tam zasidrane. Nemško poročilo pravi, da je bila pri tem napadu težko zadeta z bombo največjega kalibra neka angleška križarka.

Posebna hrvaška delegacija bo konec tedna prišla v Budimpešto, da se bo z delegati madžarske vlade pogajala za ureditev novih meja med Madžarsko in Hrvaško. Snov, katero bodo obravnavali na teh konferencah, je v glavnem že pripravljena in zato pričakujejo, da razprave o novih mejah ne bodo dolgo trajale.

Neki britanski rušilec, ki je bil na Sredozemskem morju težko poškodovan, je prispel včeraj v Gibraltar. Dva topa na tem rušilcu sta popolnoma onesposobljena za nadaljni boj. Ranjence, ki so bili na tej britanski ladji, so v Gibraltarju oddali v tamkajšnje bolnišnice.

Velika britanska 11.849 tonska tovorna ladja »Washington« je bila potopljena na Atlantiku in je del posadke zdaj prispel v Lisbobo.

V povračilo za to, da so Združene ameriške države zasegle francoske ladje, ki so se mudile v ameriških pristaniščih, je francoska vlada zasedla zdaj dve ameriški ladji, ki sta bili tedni namenjeni odpluti iz Marseillea.

Iz Kabula poročajo, da je iraški diplomatski zastopnik pri sovjetski vladi odpoval z 12 uradniki iraške konzularne službe v Moskvo na svoje novo službeno mesto.

Odnosaji med Turčijo in Irakom postajajo po vrnitvi iraškega vojnega ministra iz Ankare čedalje plodnejši in priskrnejši, pravi iraški tisk.

Arabski list »Al Siassa«, ki izhaja v Damasku pravi o angleški akciji v Iraku, da se bo ponovno srečala, kajti iraška vojska šteje 300.000 mož, ki dobivajo stalno ojačenja in orožje od vseh strani. Anglija ne more zmagati proti takšni sili, kajti sama ne more odtegniti niti enega človeka, in niti enega samega letala z bojišča v Egiptu in Gibraltarju, kakor ne more odtegniti nobenega letala niti svoji domovini Angliji.

Japonski krogi v Nankingu odločno zanikujejo govoric, da bi Japonska imela namen skleniti premirje z vlado maršala Cangkajša v Chungkingu. Japonsko javno mnenje je odločno proti vsakršnim pogajanjem z maršalovo vlado in japonska vojska bo z neomajno silo nadaljevala boj tako dolgo, dokler ne bo likvidirano kitajsko vprašanje v smislu novega reda v Aziji.

Šest grških ministrov pobegnilo iz Krete v Kairo, kakor javljajo romunski listi. Ti ministri imajo baje nalogo pripraviti v Egiptu vse potrebno za beg kralja Jurija samega. Romunski listi pravijo, da so kralj Jurij in njegovi ministri odgovorni za sedanje trpljenje grškega naroda.

Smrtno kazen je določila bolgarska vlada za tiste, osebe, ki so izvršile na ozemlju, ki je bilo nedavno od Bolgarov osvobojeno, poverebe in tatvine. Za vse druge krivice pa so določene težke zaporne kazni.

Več ameriških senatorjev, ki so proti uvedbi konvojev skozi Atlantik, je stavilo vprašanje, zakaj sedaj senat kar naprej zaseda, pa čeprav ni nobenega opravila za takšno ravnanje. Ti senatorji dalje vprašujejo po razlogu, da mora biti senat stalno zbran.

Špansko ljudstvo je povsod z velikim zadovoljstvom sprejelo poročila, da so bile med špansko vlado in Vatikanom sklenjene nove pogodbe. Različni katoliški in tuji oddelki so rekli, da so pogodbe tako v korist Cerkve kakor tudi v korist katoliškega španskega ljudstva.

Uradno poročajo iz Vichyja, da je francoski veleposlanik v Washingtonu Henry Hay ponovno protestiral pri zunanjem ministru Cordellu Hullu proti zaplenbi francoskih trgovskih ladij, ki so bile zasidrane v ameriških pristaniščih.

Predsednik Združenih držav Roosevelt je na zadnji žasnarski konferenci izjavil, da v najkrajšem času ne misli poslati kongresu nobene posebne poslanice. Ta izjava je naletela v ameriškem časopisju na močan odmev, kajti različni člani ameriške vlade so zadnje dni stalno napovedovali, da bo Roosevelt izdal kmalu »važne odločitve«.

Poročila iz Iraka pravijo, da so britanska letala napadla z bombami odprto mesto Mossul in da so nanj streljali tudi s strojnimi. Poleg tega so britanska letala bombardirala postajo v Mossulu in povzročila nekaj škod. Tri britanska letala pa so bombardirala Majadamlar v Srednjem Libanonu, ne da bi povzročila kakršno koli škodo. Kakor je znano, je Mossul središče najbolj znanega petrolejskega polja v Iraku.

Pod obtožbo, da so se pregrešili proti predpisom o naseljevanju, je dala policija v Newyorku prijeti novih 20 tujcev, ki so vsi italijanski delavci. Ameriške oblasti delajo to navzlic dejstvu, da so italijanski delavci strogo spoštovali vse odredbe, ki se tičejo tujcev in se niso v ničemer pregrešili.

Pokazal je z glavo proti vratom.

»Oni« misli, da sem neumen... zaradi... prikazni. Skušam mu na vse mogoče načine dokazati, da imam sposobnosti, ki jih drugi nimajo. Pa mi ne verjame; je smeje se mi. A jaz dobro razumem njegovo nevernost. Pred dvajsetimi... tridesetimi leti, bi se bil tudi jaz smejal takšnim stvarim.

Robinu se je zdelo, da je sedaj prišel čas, da stavi starcu nekaj važnih, stvarnih vprašanj.

»Ali je tu kaj prostora za avtomobil? Premislite dobro.«

Starec je šel z roko preko svoje pleše. Tam zadaj je nekakšna baraka, kamor nikoli nihče ne pride. Pravijo, da je bil tam nekoč filmski atelej; toda jaz se na takšne stvari ne razumem. Zelo vesel sem, da ste prišli.

»Zakaj pa?«

Starec pa je ponovil:

»Zelo sem vesel, da ste prišli. Prikazen... saj nisem popolnoma gotov, če sem jo razumel. Navedno govori zelo razločno... a nocoj so njene besede bile tako nejasne. Razume se, da ne bi hotel storiti kaj napačnega. Mogoče je pa to bil vpliv mojega občutka, da, oni! zelo grdo ravna z mano. Posebno zadnji čas me je večkrat hudo pretepel. Pogledjte!«

Pokazal je na svoja zatečena in ranjena usta.

»Ali ravna tako z vami oni dolgin, s katerim potujete?«

Starec je resno prikimal.

»Ne poznam njegovega imena. Imenujejo ga Harry.«

Nervozno je pogledal na uro, nato je nadaljeval:

(Dalje)

Edgar Wallace:

Na sever, potepuh!

»Mr. Elmer bo gotovo nemudoma tekkel na policijo. Saj je bil precej nezaupen. — Elfrida pozna dobro moje navade. Radoveden pa sem, koliko je Avgust poučen?«

»O čem?«

»O tem, da jaz za vse vem.«

Oktober je odložila skodelico.

Pogledala ga je in vprašala:

»Kakšen zločin si prav za prav zagrešil? Vem, da si vlomilec in da krađe avtomobile. Toda, ali si zagrešil še kak večji zločin?«

On pa se je glasno zasmejal.

»Ne smej se. Saj vidiš, da govorim resno. Ali si mogoče odvedel Avgusta ženo?«

Čudno se ji je zdelo, da je to vprašanje s takšno težavo izgovorila.

»Bog ne daj!« je dejal pomirjujoče. »Saj njegova žena ne živi z njim. Ne vem, ali ni mogla prenašati njega ali pa, kar se mi zdi še bolj verjetno, njegova mati.«

»Ali je Elfrida njegova mati? Ona gospa z nosom?«

»Da, nos ima na vsak način. Prav za prav se imenuje Georgina in je Avgustova mati. Je to svojevrstna ženska. Za lov in jahanje ji pa ni para. Marsikaterega moškega užene.«

Ona ga je začudeno gledala.

»Misliš, da ti je zoprna. Ali ni Elfrida... strašna?«

»Grozna,« je dejal z vso resnostjo. »Ali se spominjaš, kaj je naredila na kraljevem gradu?«

»Ne, ne spominjam se ničesar.«

Njegovo govorjenje se ji je zdelo zelo čudno.

»Nekoč ti bom že pripovedoval vse te stvari bolj natančno. Veš, angleško zgodovino poznam izredno dobro. A sedaj morava najti kakšno varno zavetišče, da naju jutro ne preseneti na cesti.

Pospravila sta skodelice in ostanke južine v košaro ter se odpeljala dalje. Čez nekaj časa sta dospela do neke hiše, ki je bila le nekaj metrov oddaljena od ceste. Zična ograja je bila na nekaterih mestih raztrgana, nekeje je pa sploh ni bilo več.

V avtomobilu je Robin med drugimi stvarmi našel tudi električno žepno svetilko. Sedaj mu je bila dobrodošla, da si je mogel ogledati okolico.

Pred hišo je ležalo vse polno železnih sodov. Vseposvoda je rastel plevel. Vse je bilo zapuščeno in zanemarjeno. Tudi hiša je izgledala kot pravcata podrtja.

Previdno je stopal čez groblje in zavil okrog hišnega ogra. Na drugem koncu je dospel do enonadstropnega dela, ki je bil prizidan h glavnemu poslopju. Izgledalo je, da je tu bil nekoč nekak urad. Zagledal je majhna vrata. Poskusil jih je odpreti, čeprav je bil prepričan, da se ne bodo vdale. V njegovo veliko začudenje pa so se z veliko lahkoto odprla: še celo preveč nalahko. Očividno jih je nekdo prav v tistem hipu potegnil k sebi. Robin je stopil korak nazaj in potegnil samokres iz žepa.

V svitu svoje žepne svetilke je spoznal starega možička, katerega je srečal v bližini Švedove kočve v poročni noči.

Starec je namršil obrvi.

»Ali te nisem že nekoč srečal?«

Govoril je tiho, kot da bi se bal, da bi nekoga motil.

»Oba s tovarišem so naju vrgli iz vlaka, zato

Koliko in kakšno mleko pije Ljubljana

Dobrih 20.000 litrov ga uvozijo v mesto skozi mitnico, 8000 litrov pa ga namolzejo na področju mestne občine

Ljubljana, 23. maja.

Odveč bi bilo poudarjati, kako zdrava in tečna pijača je mleko in kako težko je biti brez njega. Od otroka do starih let je vsakomur dober prijatelj. Kako hudo je, če zlasti starim ljudem ne moreš postreči s skodelico bele kave in ali ni bolje, da se mladina navadi najši na mleko, kakor pa, da bi uživala manj tečne pijače.

Ljubljana porabi 28.000 litrov mleka na dan

Naše mesto porabi 28.000 litrov mleka na dan. Poraba je porazdeljena na zasebna gospodinjstva, gostinske obrate, bolnišnice in druge podobne zavode.

Zasebna gospodinjstva, ki so seveda daleč najmočnejši potrošniki, se oskrbujejo z mlekom na dva načina: deloma jim prinašajo mleko v hišo okoliške mlekarice, deloma pa kupujejo mleko v prodajalnah. Po tem takem razporeditvi ljubljanske prodajalne mleka od celotnega ljubljanskega konzuma le tisti del, ki ga zasebna gospodinjstva niso krila z neposredno dostavo od strani mlekaric. Koliko mleka se porabi tudi v raznih oblikah v lokalnih samih.

Ugotovljeno je, da se od celokupne dnevne množice 28.000 litrov pridela okrog 8.000 litrov na ozemlju mestne občine Ljubljanske, dobrih 20.000 litrov pa uvozijo skozi mitnico. Od tega uvoza odpade na razne mlekarske zadrage pičlih 5000 litrov, na proizvajalce in prekupce pa dobrih 15.000 litrov.

Mleko, ki ga pridela v mejah mestne občine, uporabijo stoodstotno v zasebnih gospodinjstvih.

Mlekarske zadrage oskrbujejo vse bolnišnice in podobne zavode, za kar gre približno 1500 litrov mleka na dan, razen tega pa še večje gostinske obrate. Mlekarske zadrage pa tudi uvažajo mleko, ki se rabi za izdelovanje jogurta.

Proizvajalci in prekupci, ki uvažajo, kakor smo rekli, 15.000 litrov mleka na dan, pa oskrbujejo zasebna gospodinjstva, v kolikor ta niso oskrbljena z mlekom, ki ga pridela v mestni občini sami. Razen tega oskrbujejo manjše gostinske obrate, javne kuhinje in podobno in le ostane odvajajo prodajalnam mleka. Gotovo se nismo hudo zmotili, če cenimo, da ga oddajo v zasebnih gospodinjstvih in gostinskih obratih polovico, v prodajalnih mleka pa drugo polovico.

Če k temu prištejemo še mleko, ki je ostalo mlekarskim zadrugam, ko so krile potrebe bolnišnic in gostinskih obratov in porabo mleka za jogurt, ugotovimo, da se v prodajalnih mleka razpade le okrog 10.000 mleka na dan.

Do te številke nas pripelje še drug račun. V Ljubljani je okrog 100 prodajalnic mleka. Če bi te dnevno razpečale 20.000 litrov mleka, pomeni to, da bi znašala povprečna množina, ki se razpade v eni prodajalnici 200 litrov na dan. Iz izkušnje in opazovanj pa vemo, da doseže to množino komaj pol ducata prodajalnic. Nekaj jih je, ki razpečajo 50 do 100 litrov mleka, ogromna večina jih pa životari pri 20 do 30 litrih mleka dnevno ali pa še manj.

Tečnost mleka — ki ga vsak dan pijemo

O povprečni maščobi našega mleka imamo pri roki poročilo, ki je bilo podano na kmetijski anketi leta 1938. Iz tega poročila je razvidno, da ima mleko s Sorškega polja povprečno 3,72% toščobe. Nadalje pravi omenjeno poročilo: Sorško polje leži na prehodu Gorenjske na Ljubljansko polje, kjer se v Sloveniji namolze razmeroma največ mleka. Prirodni pogoji za proizvodnjo mleka so tukaj dobri, gospodarski pogoji pa niso boljši in nič slabši kakor v ostalih predelih Slovenije. Po vsem tem utegne biti slika o kakovosti mleka s Sorškega polja dokaj zanesljiva za presojo našega mleka vobče.

Glede na vse to nam bo razumljivo, če se v praktičnem mlekarstvu, za produkcijske kalkulacije na primer, jemlje za podlago še zmerom mleko s povprečno toščo 3,5%.

Najnižja toščobnost mleka je določena na 3 odstotke

Ker je toščoba najdragocenejši sestavni del mleka, so že od prvih početkov mlekarstva šla prizadevanja za to, da se najde način, s pomočjo katerega se lahko množina toščobe v mleku vsak čas hitro in zanesljivo ugotovi. Tako je prišla leta 1891 v rabo tako imenovana Gerberjeva metoda za določevanje mlečne toščobe, ki nam v glavnem služi še danes in ki se ji imamo zahvaliti, da je kakovost mleka danes tako vsestransko raziskana.

Dognali so torej, da se množina toščobe zelo izpreminja, saj računamo pri povsem običajni mlečni proizvodnji, da se giblje med 2,5 do 4,5%.

Če se s pravilnikom določi najnižja toščobnost mleka, namenjenega za promet s 3%, se hoče pač dati možnost vnovčevanja tudi tistemu, ki v resnici ne more proizvajati mastnejšega mleka. Na drugi strani pa je to priznanje, da je mleko, ki

vsebuje 3% toščobe že primerno za ljudsko hrano, kar je spričo hranilne vrednosti mlečne toščobe popolnoma razumljivo, čeprav je seveda želeli, da bi prihajalo v promet boljše mleko.

Nove težave

Razmere na mlečnem trgu, pa so se zadnje tedne že znatno spremenile. Od velikih dogodkov, ki smo jih preživeli, so v Ljubljano prišli številni ljudje, ki hočejo tudi ostati v našem mestu. Ze zadnjih smo brali, da se je število prebivalcev povečalo za najmanj 40.000 duš. In prav tako smo zadnje čase doživeli še to neveselost, ko je izo-

Vseučiliška knjižnica hrani mnoge zaklade

Milijonske vrednosti v knjigah in rokopisih — Važen supraselski kodeks

Ljubljana, 21. maja.

Iz skromnih knjižnih zbirk velikanski zaklad knjig, rokopisov, zvezkov in sešitkov! Za kulturnega historika je pač hvaležno gradivo, ko bi začel v podrobnostih proučevati, kako je iz malega nastala sedanja naša vseučiliška knjižnica, ki hrani v mnogih rokopisih in knjigah milijonske vrednosti. So gotovi rokopisi in knjige, ki so zaradi redkosti in zgodovinske važnosti vredni čedne stotisočake in še več. Kako je nastala ta naša knjižnica? Zanimiva je njena zgodovina!

Leta 1774 je bil v Ljubljani velikanski požar, ki je upeljal ves šentjakovski del, tako tudi jezuitski kolegij. Ta je imel bogato knjižnico, Mnoge knjige so rešili pred ognjem študentje, obrtniki, meštani in odličniki. Cesarica Marija Terezija je po požaru rešeni del knjižnice jezuitskega kolegija naklonila ljubljanskemu liceju in je bila knjižnica spravljena v staro reduto, ki jo je leta 1895 porušil velikonočni potres. Takrat je ta knjižnica, ki se je nazivala licealna knjižnica, štela vsega 637 raznih del, zvezkov in knjig. In sedaj leta 1941? Do 300.000 knjig, zvezkov itd. Leta 1790 je knjižnica že štela 962 del s 1377 zvezki. Cesar Jožef II je po razpustu raznih samostanov na Kranjskem odredil z dvornim dekretom 23. septembra 1782, da se morajo vse knjižnice iz zaplenjenih samostanov prenesti v ljubljansko licealno knjižnico. Tako je ta dobila iz kartuzijskega samostana v Bistri 769 del s 1153 zvezki. Mnogo knjig so podarili tudi razni plemenaši. Iz stiškega samostana so v Ljubljano prepeljali tudi mnogo knjig. Kar v 27 zvezkih. In leta 1815 je knjižnica že štela 12.386 knjig in zvezkov. Knjižničar Wilde, ki je napravil revizijo knjig in sestavil knjižni seznam, je v daljšem poročilu poročal, da je knjižnica bogata na teoloških, kanonskih in juridičnih knjigah, toda

stal dovoz mleka iz gorenjskega kota, ki je naše največje in najbolj bogato mlekarsko področje. Seveda je imel velik dotok ljudi v mesto in pa neurejene razmere z Gorenjsko, tudi neugodne posledice za potrošnike mleka. Mleka je prišlo v Ljubljano manj, ljudi pa je precej več kakor pred tedni. In dogaja se, da mlekarice zmanjšujejo količino mleka, ki so ga dozdaj prinašale potrošnikom v hiše. Svojim stalnim odjemalcem omejujejo dostavo mleka z izgovorom, da morajo vsaj deloma postreči tudi tistim strankam, ki ne dobivajo več mleka pri mlekaricah, ki so do nedavnega redno prihajale in dostavljale mleko svojim strankam.

Vendar pa bi bilo pri tem želeli, da niso pri preskrbi z mlekom prikrajšane družine, katerih člani se morajo držati dietične hrane, ali družine, ki imajo še majhne otroke.

Zaradi omejene prodaje mleka in deloma tudi zmanjšane dovoza mleka, ljudje pač vse bolj posegajo po raznovrstnostnih zelenjavah. No, s temi pa je naš trg zadnje čase dobro založen.

uboga je na filozofskih in medicinskih novejših delih. Med francosko okupacijo je bilo l. 1810, odrejeno, da mora ljubljanska licealna knjižnica odstopiti več knjig Dalmaciji. Ta odredba je ostala samo na papirju. Več dragih knjig je bilo prepeljanih v Pariz. Do Matije Copa so bile v knjižnici zastopane večinoma le nemške knjige. Nemška literatura in nemško znanstvo je imelo prvenstvo. Matija Čop kot knjižničar je prvi posvetil večjo pozornost slovenski pismenosti.

Knjižnica je l. 1845 kupila iz Kopitarjeve zapuščine mnogo prav znamenitih knjig in rokopisov. Za vse je plačala 1200 starih goldinarjev. Ta zapuščina Kopitarjeva je vsebovala 1925 del in 2022 zvezkov. Med zapuščino je bil tudi izredno redek »Codex Suprasiliensis« (supraselski kodeks), tako se imenuje knjiga, pisana v staroslovensčini, najdena v supraselskem samostanu v Rusiji. Za ta kodeks je vladalo in še vlada med slavisti veliko zanimanje. Akademija znanosti v Petrogradu je dala še pred vojno fotografirati ta kodeks in so prihajali mnogi slavisti, tudi iz Rusije, v Ljubljano proučevati ta stari, sedaj zelo dragoceni rokopis. To je eden najstarejših rokopisov v staroslovensčini.

Knjižnica je po zapiskih knjižničarja K. Stefana štela l. 1897 že 16.000 zvezkov in knjig. Stanje knjižnice je bilo l. 1900 pa poročilo knjižničarja Stefana naslednje: 86.199 knjig v nemškem in slovenskem, kakor tudi v drugih jezikih, 55.257 zvezkov, 6.809 sešitkov in 2.363 listov. Po vseh je knjižnica že veliko bolj napredovala.

Kdaj bo prav za prav nova vseučiliška knjižnica dostopna javnosti? Selitev bo trajala še več mesecev in upati je, da bo knjižnica prihodnje leto začela poslovati v novih prostorih, kjer je zelo velika in svetla čitalnica, urejena z vsem primernim komfortom.

Človeška pozabljivost v marcu in aprilu

Na policiji je na kupe najdenih stvari, med njimi tudi mnogo krušnih kart

Da so ljudje res precej pozabljivi, o tem se menda ne bomo prepirali, če je res ali ne. Da pa je dosegla tako visoko stopnjo, kakor je razvidno iz policijskega dnevnika za mar in april, pa je le malo nenavadno. Najdenih denarnic je na primer na policiji kar na kupe, čeprav ljudje brez dvoma na denar najbolj pazijo. V mesecih marcu in aprilu je bilo policiji prijavljenih res naravnost ogromno število najdenih stvari. Vseh ne moremo naštevati, pač pa se bomo omejili le na nekaj najvažnejših, kakor:

8 bankovcev po 1000 din, 20 bankovcev po 100 din, izgubljenih je bilo več kakor 20 denarnic in listnic z raznimi manjšimi vsotami denarja, črna listnica z 1000 din, prometno knjižico za kolo ter nekaj potrdil, modra kuverta s 500 din, črna zimska suknja, legitimacija na ime Pirkovič France,

kolesarske prometne knjižice na štev.: 2-2925-1, 2-10871, 18227, 2-5746-1, 2-14165-1, 13806-1, 2-13275-1, 2-16962-1, večje število kromiranih zastavnih damskih in moških ur, zlata ženska zapesna ura št. 3430, zlat prstan z modrim kamnom vreden 7 jurjev, zlat uhan z belim kamnom, usnjena črna damska denarnica z 2 bankovcema po 1000 din, trije bankovci po 100 dinarjev, črna denarnica z 2000 din, legitimacija na ime Arvelj Valenta, cela vrsta je tudi izgubljenih aktovk z raznimi stvarmi, dalje foto aparat znamke Schagel, 1 vreča ameriških lešnikov, nekaj zastavnih listkov mestne zastavljalnice ljubljanske s štev.: 12490, 15817, 7138, 18870, 8420, poslovna knjižica na ime Mauser Valentina. Razen omenjenih stvari je še cela vrsta izgubljenih krušnih kart za oba meseca.

Zadnja pot najstarejšega gasilca ljubljanskega

Ljubljana, 23. maja.

Tam v kapelici sv. Jožefa in okrog nje na Zalah so se večeraj popoldne zbrali mnogi odlični in priprosti ljubljanci, da izkažejo zadnjo čast najstarejšemu ljubljanskemu gasilcu Ivanu Tomažiču, ki je umrl v sredo, star 91 let. Pred mrtvaškim odrom na mizi so bila položena njegova odlikovanja, zgovoren dokaz, kako častno, vestno in požrtvovalno je pokojnik služil veliki in človekoljubni ideji gasilstva, ki vedno hiti in pomaga bližnjemu v njegovih največjih nesrečah. Poleg odlikovanj sta bili tam položeni gasilska čelada in gasilska sekirica, dva znaka gasilstva. Bilo je mnogo lepih vencev, ki so jih poklonili sorodniki in prijatelji pokojnikov.

Ob 14 je Ivan Tomažič nastopil svojo zadnjo pot z Zalah na pokopališče. Bil je skromen, toda pri srčen in lep pogreb, ki se ga je udeležilo prav mnogo občinstva. Pogrebne obrede so opravili trnovski duhovniki, ker je pokojnik stanoval na Mirju pri svoji hčerki g. Minki Pestotnikovi. Za križem so najprej stopali gasilci z zastavo, ovito v žalni flor. V krojih se je pogreba udeležilo do 40 gasilcev pod poveljstvom podpoveljnika g. Strgarja. Za gasilci so se v sprevedu razvrstili člani

Marijine kongregacije v Križankah z zastavo. Pokojnik je bil 39 let veren član te duhovne kongregacije. Gasilci so nosili krsto od kapelice sv. Jakoba do groba. Za krsto so šle najprej pokojnikove tri hčerke Minka, Ema in Pepca ter mnogi sorodniki. Bili so dalje navzoči: župan dr. Juro Adlešič, župnik v pokopju in pisatelj g. Fran Sal. Finžgar in ravnatelj narodnega muzeja dr. Mal, dalje predsednik gasilske čete ljubljanske g. Polde Zupančič, poveljnik poklenih gasilcev g. Furlan, deputacija ljubljanskih gasilcev in drugi. Pogreba so se dalje udeležili tudi pokojnikovi gasilski tovariši iz mladih let, tako 87 letni Ivan Perme, 85 letni Fran Medie, Anton Kadunc in Ivan Breskvar. Pa tudi mnogo ljubljancov je izkazalo pokojniku zadnjo čast.

Naj orišemo ob tej priliki v kratkih črtah pokojnikovo življenje, ki je bilo dostikrat polno težkih naporov in borb. Bil je pokojni Ivan Tomažič prava dolenska korenina, sin revnih staršev, doma tam v prijazni Jablanici, litjski okraj. Rojen je bil 4. oktobra 1850. Bil je v mladosti pastir, nato hlapec, mlinar in pozneje tovarniški delavec v Ljubljani. Dolgo je bil zaposlen v nekdanji Koslerjevi pivovarni, sedaj Union in pozneje kot strojnik v

Sporočila o pogrešancih

Iz Sibenika in okolice so došla na Rdeči križ sporočila o pogrešancih. Svoje naprosimo, da dvignemo odgovore v pisarni Rdečega križa na Miklošičevi cesti 22b. Opozorjamo, da so naši kurirji še vedno na delu in da bomo v kratkem lahko postregli z novimi informacijami. — Brvar Nace, Culkar Lojze, Dobrovič Katica, Gašperin Janko, Koser Jaroslav, Kraševac Tone, Lasan Matko, Pavlin Josip, Pavlin Kati, Pirc Cilka, Ručigaj Nada in sin Ranko, Starec Tatjana, Segula Ljudmila, Zmrzlikar Franc, Znidarski Slavoj, Zumer Anton.

E. I. A. R. Radio Ljubljana

E. I. A. R. Radio Ljubljana. Radijske poslušalce, ki sledijo pouku italijanskega po radiu opozorjamo, da bo predavatelj g. dr. Stanko Leben v svojem predavanju v petek, dne 23. t. m. ob 19.30 razlagal besedilo IV. lekcije, ki je bilo nastanjeno v sredo 21. t. m.

Koledar

Danes, petek, 23. maja: Janez de R. Sobota, 24. maja: Marija Pom.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg št. 12; mr. Komotar, Vič, Tržaška cesta 48. Mestno zdravniško dežurno službo bo opravljala od sobote ob 20 do ponedeljka ob 8 mestni višji zdravnik dr. Ahčin Marijan, Korytkova ulica št. 18, telefon št. 86-24.

Brezposelni učitelji, ki se še niso prijavili, naj se zaradi evidence javijo v prostorih učiteljske organizacije, Ljubljana, Francišanska ulica 6. Prijavijo naj se prav vsi člani kakor nečlani.

Vrsto slovenskih samospesov je zbrala in uvrstila v svoj koncertni spored naša koncertna in operna pevka altistka ga. Franja Golobova za večer pesmi in arij, ki bo prihodnji ponedeljek v veliki Filharmonični dvorani. Najprej bo zapela Ipačev samospes »V spominskih knjigah, dalje Adamičovo skladbo »Kot iz tihe zabljene kapele« in Škerjančeve »Bele oblake«. Ta večer bomo slišali prvič na koncertnem odru dva najnovejša lajeveva samospesa »V mraku« in »Zalostna dekleca«. Prvič se nam bo predstavil tudi kot skladatelj samospesov Marjan Lipovšek s svojo skladbo »Tebic«. Slovenski del samospesov zaključuje Osterčeva »Procesija«, izredno efektivna skladba, ki pa jo žal zelo redko slišimo na naših koncertih. Je težka, a izredno učinkovita in globoka. Poleg tega nam bo zapela ga. umetnica nekaj arij in samospesov iz klasične italijanske literature. Pri klavirju jo bo spremljal pianist Marjan Lipovšek. Začetek koncerta ob 20. uri. Predprodaja v knjigarni Glasbene Matice.

Poziv Rdečega križa. Rdeči križ, sekcija za socialno pomoč, poziva vse one, ki so zapustili domove zaradi vojnih dogodkov in bivajo sedaj v Ljubljani, da se zaradi evidence prijavijo v pisarni Rdečega križa, sekcije za socialno pomoč, Ljubljana, Francišanska 6/1.

Ljubljansko gledališče

Drama. — Začetek ob 19.

Petek, 23. maja ob 15: »Šesto nadstropje.« Izven. Dijaška predstava. Globoko znane cene od 14 din navzdol.

Sobota, 24. maja: »Komedija zmešnjav.« Izven. Znane cene od 20 din navzdol.

Opera. — Začetek ob 19.

Petek, 23. maja ob 19: »Figarova svatba.« Izven. Slavnostna predstava. Sobota, 24. maja: Baletni večer.

Zabukovec Janez iz Bločic 3, občina Stari trg pri Ložu, išče svoja dva konja z opremo in vozom, katera je dal na vežbe v 17. art. polk na Ježico. Konja sta dobila številko 1874 in 1875, vendar ni znano, ako so bile številke tudi vzgane. En konj alat cvetast, na prvi desni nogi nad kolenom ima malo gobo, en konj alat cvetast t. lis, na zadnji desni nogi pod kolenom ima malo bulo. Kdor mi da kakšne informacije, ali ju najde, dobi nagrado.

1000 dinarjev nagrade

dam tistemu, kdor mi sporoči zanesljive podatke o tem, kje sta dva moja veta, oprema in voz, vse s številko 448. En vol je črn, nizek, roge naprej dol, 700 kg težak. Drugi rjav, visok, tenek, roge velike, narazen, na križu malo bel, 680 kg težak. Oddana sta bila 6. aprila zjutraj v topniški vojašnici v Ljubljani.

Ileršič Janez, Cerknica 185 pri Rakeku.

Krasna nova jedilnica

kompletna, osemsedežna, napredaj za 20.000 din. Sušnik, Dolenjska cesta 48 a.

Pollakovci usnarni. Povsod je bil vester in pošten. V gasilstvu se je začel udeleževati že leta 1889, takoj od začetka in ustanovitve društva prostovoljnih gasilcev. Kot strojnik je imel v oskrbi parno brizgalno, ki je bila prva taka brizgalna na Kranjskem in so stroj kurili z drvmi. Kot aktiven gasilec je bil priča mnogih velikih in tudi katastrofalnih požarov. Naj omenimo le, da je pomagal gasiti pri velikem požaru, ko je gorelo gledališče na Kongresnem trgu. Pokojnik je znal živo opisovati razne ljubljanske dogodke. Naj v miru počiva.

Charlie Chan v San Franciscu

Takšne copate nosijo samo bogate osebe na visokih mestih.

»Te copate so bile na nogah Hilarija Gotha, ko smo ga našli ubitega v njegovi pisarni,« je odgovoril sir Frederik. —

»Zelim lahko hojo svojemu najboljšemu prijatelju.« — »Te besede so bile zapisane v pismu, katero je kitajski poslanik poslal zraven darila.«

Sir Frederik je vzel copate in pristavil: »Oprostite, če vas bom zaprosil, da pri današnji večerji ne omenite atere Hilarija Gotha.«

»Ne bom znila niti besedice,« je odgovorila gospodična Morrow. »Prav tako, prosim vas, niti besedice o Evi Diran. Opoldne nisem bil zadosti previden. Odkar sem odšel iz Scotland Yarda, se mi zdi, da sem postal preveč zgovoren in brbljav. Vi me razumete, g. Chan?«

»V to ne dvomim,« je odvrnil Anglež.

»Ni mi treba posebej povedati, da mi bodo te stvari kar mrgole v glavi,« je nadaljeval Chan. »Vi veste, sir Frederik, da so Kitajci dobri dušeslovci.«

»Res?«

»To je dejstvo. Nekaj se mi dozdeva,«

»Pustimo to sedaj...« je živahno segel v besedo mir Frederik. »Moram ta trenutek dol v pisarno. Prosim vas, da mi oprostite.«

Odšel je v svojo sobo in odnesel s seboj copate.

Gospodična Morrow se je presenečeno obrnila h Kirku:

»Kaj je sploh hotel povedati?... Gotovo nekaj o Evi Diran?«

»G. Chan je psiholog, morebiti nam bo on to pojasnil,« je rekel Kirk.

Chan se je nasmehnil:

»Včasih pride dolejak od enostavnih vtisov in sklepov do dejanskih rezultatov.«

Paradi je pripeljal v salon nove goste, ki so tedaj prispeli. Neka ženska, drobna kakor igla, je stopila na prste, da bi mogla poljubiti Kirka.

»Barry, ti ne pridriprav! Ze celo večnost te nisem videla. Kaj si popolnoma pozabil na svojo ubogo mamo?«

»Kako bi mogel pozabiti nate?« je smeje odgovoril Kirk.

Stara dama se je približala ognju.

»Kako je prijetno pri tebi.«

»Mama, dovolj mi, da ti predstavim gospodično Morrow. Gospa Dawson«

Kirk.

»Gospodična, srečna sem, da se mi je ponudila priložnost, da vas spoznam,« je rekla stara dama in prišla gospodično za roko.

»Gospodična Morrow je pravica,« je pristavil Kirk.

»Dragi otrok, vi ste obdarjeni z mladostjo in lepoto. Na vašem mestu jaz ne bi izgubljala časa ob starih in zaprašenih zakonikih,« je pripomnila gospa Dawson-Kirk.

Kirk ji je predstavil Charlijo Chana. Gospa Kirkova je močno etisnila njegovo roko: »Ze veliko sem slišala o vas in vas visoko cenim.«

»To je preveč laskavo zame,« je zamrmral Chan. »Vi me zares spravljate v zadrego.«

Zena, ki je bila stopila skupaj z gospo Kirkovo, je stala ob strani. Kirk jo je hitro predstavil ostalim gostom. To je bila gospa Tapper-Brook, spremljevalka gospe Dawson-Kirk. Vzbuja je vtis hladne in nedostopne ženske. Chan jo je pozorno pogledal in se globoko priklonil pred njo.

»Paradi vas bo odpeljal v sobo,« se je k damam obrnil Kirk. »Tam boste našle kričaje in nekaj knjig o nogometu. Če vam bo pa še kaj potrebno, pa vas pro-

sim, da samo pozvonite in bomo potem poskušali zadovoljiti vas.«

Dame so stopile za slugo. Zvonec nad vrati je spet zazvonil in Kirk jih je šel odpret. Takoj nato je stopil v sobo nov par: Garrigue Andberry je bil svetlobas in obilen človek. Nosil je monokel, da bi vzbuja vtis svoje pomembnosti. Bil je uradnik v podjetju Cook & Sinovi. Njegova žena Eliane je bila videti, kakor da bi si prisvojela vso oblast v zakonu. Bila je nenavadno lepa, okrog pet in trideset let stara. Odšla je v sobo za ostalimi ženskami, moški pa so ostali nekoliko v zadregi, kakor se to ponavadi dogaja ob začetku družabnega sestanka.

»Megla bo,« je končno spregovoril Andberry s svojim zamolklim glasom.

»Gotovo,« je potrdil Kirk.

Ko so se žene vrnile v salon, se je gospa Kirkova usedla zraven Chana in začela:

»Sally Yordan je moja prijateljica že od mladosti. Ona mi je mnogo pripovedovala o vas. Vi ste bili, če se ne motim...«

Chan se je priklonil:

»Velika čast v mojem življenju: bil sem njen sluga. Dokler bom živel, ne bom pozabil njene dobrote in plemenitosti.«

»Pred kratkim mi je povedala, da ste

ji stokrat povrnili vse, kar je nekoč storila za vas.«

Chan je skomizgnil z rameni.

»Moja dobra stara gospodarica ima samo eno napako: silno rada pretirava.«

»Nikar se ne delajte tako skromnega, g. Chan. To ni več moderno. Današnja mladina vas bo prezirala, če se ji ne boste znali drugače predstaviti. Da vam odkrito povem: meni pa ugajate ravno takšni, kakršni ste.«

Nov gost je s svojim prihodom prekinil njun razgov

Predsednik Salazar v zasebnem življenju

Kot otrok revnih kmečkih staršev, kot študent, profesor in ministrski predsednik — vedno enak

V svojem zasebnem življenju, ki mu hočemo posvetiti naslednje vrstice, je Salazar izredno skromen mož. Stanuje v hiši, ki so jo morali urediti po njegovih željah, in ki stoji v parku portugalskega parlamenta. Precej je bilo prej pogajanj in je morala nazadnje biti uveljavljena celo posebna zakonska določba, preden se je Salazar odločil zamenjati svoje prejšnje stanovanje z novim. Odločil pa se je preseliti le pod tem pogojem, da opremi svojo delovno sobo in svojo spalnico s svojo staro opravo iz Coimbre. To je preprosto izdelana temna oprava, delo potrgalskih rokodelcev, ki je ohranila v teh novih prostorih, kjer Salazar preživi večino svojega časa, vzdušje ozkih coimbrskih cest in tišino, ki jo Salazar nadvse ljubi. Le za kratek čas se tu pa tam pomudi tudi v drugih prostorih v tej hiši, ki so opremljeni tako, kakor zahteva sedanji razkošni svet.

Skrbna gospa Marija

Ministrski predsednik vstane vsak dan že na vsehgodaj. Zajtrkuje skupaj z deklicama, ki ju je vzel za svoji. Vzajata se v njegovi hiši in predsednik ju sam uči pisati in brati. Vse domače gospodinjstvo pri Salazarjevih nadzoruje gospa Marija, predsednikova oporo. Ona vodi nadzorstvo nad kuhinjo in shrambami in ona je tudi tista, ki posveča vso skrb Salazarjevemu zdravju. Zanj tudi sama kuha.

Vsi, ki kaj več vedo o Salazarjevem zasebnem življenju in se gibljejo v ožjih predsednikovih krogih, poznajo tudi gospo Marijo, vsaj na videz. Zdi se pa, da tudi oni nima rada, da bi ji ljudje posvečali posebno pozornost.

Poletna »rezidenca«- kmečka hiša

Kadar poleti potrgulaskemu predsedniku dopuščajo njegovi državniški posli, odide vselej na deželo, v svoj rojstni kraj severno Portugalsko malo na odhiti. Tedaj ga navadno vselej spremlja tudi njegova Marija. Toda tam na deželi pri takšnih priložnostih ne stanuje v hiši, kjer se je kot sin revnih portugalskih kmečkih staršev rodil. Oče in mati sta mu oba že umrla, v vasi Santo Comba pa še živi njegova sestra. V službi je tam kot ljudskošolska učiteljica. Kadar gre Salazar poleti v svojo rojstno vas, je sestra njegova sosedka. Poletna »rezidenca« portugalskega ministrskega predsednika je rdečkasto pobarvana in se drugače nič ne razlikuje od drugih kmečkih hiš v tej vasi. Poleg nje je vrt in nekaj njiv, na katerih raste krompir in koruza, okrog pa je zasajena vinska trta.

Njegova kmetija — gospodarski laboratorij

Antoniju Ferroju, ki je zdaj tajnik v portugalskem propagandnem ministertvu, je Salazar ob neki priliki, ko ga je ta obiskal na njegovem podeželskem posestvu, dejal: »To je moja država, v kateri delam poskuse, nekaj moj gospodarski laboratorij. In ko mu je Ferro dejal, da je to njegovo, tako lejo urejeno polje kot nekaj simbol uravnovešenih portugalskih financ, pri čem ima Salazar glavne zasluge, mu je ministrski predsednik odvrnil: »Že mogoče, toda vedno se bojim, da od tega svojega gospodarstva ne bom imel nobenih koristi.«

Volk na zemljo

In Salazar res tudi prizna, da vse svoje prihranke porabi za ta svoj skromen košček zemlje. »Vsi smo nekaki volkovi na zemljo,« je dejal pri neki priliki, »ter smo pripravljeni storiti še tako veliko neumnost, da bi nasitili ta svoj pohlep po zemlji.«

Salazar pa tega svojega koščka zemlje ne ljubi le zato, ker na njem najde vselej potrebnega telesnega okrepčila, pač pa, ker se zaveda, da z dežele odhaja v mesto vedno tudi duševno spočit in svež. Ni med tistimi, ki sodijo, da je mestno življenje škodljivo. Salazar si ga naravnost želi in ga zna tudi ocenjevati z dobre in slabe strani. Toda mešan — pravi Salazar — ne sme izgubiti stika z deželo in naravo. Mesto je tisto, ki skrbi za največja presenečenja. Dežela zunan pa nas stalno opozarja, da narava ostane čisto mirna in da je naša nepotrpežljivost in naši načrti prav nič ne motijo.

»Portugalska in jaz...«

Salazar je ostal v svojem življenju vedno enak, od tedaj, ko je kot sin revnih kmečkih staršev hodil v šolo v skromni vasi, ko je bil gojenec dijaškega zavoda, kot študent in profesor v Coimbi, kot finančni minister in nazadnje kot ministrski predsednik. Kot predsednik vlade uravnava s svojo skrbnostjo in načrti skrbi in načrte portugalskega naroda. Često se je rad tudi pošalil: »Portugalska in jaz...«

Dve napaki pa mu le očitajo

Nečesa pa Salazarju njegovi najbližji sodelavci le ne morejo odpustiti in so zaradi tega tudi že večkrat prišli v navzkrižje z njim. Le redkokdaj in še takrat nekako prisiljen se sedanji portugalski ministrski predsednik pokaže ljudstvu. Pa tudi obiskov nima nič kaj preveč rad, pa naj bodo uradni ali zasebni. Omejil jih je do skrajnosti.

Hrib se je »preselil«

Na Madžarskem se je te dni pripetil dokaj nenavaden dogodek. V bližini mesta Esztergom ob Donavi, približno 40 km proč od madžarske prestolnice, se je začel nenavadno premikati nek grič. »Preselil« se je nekako za 200 m s svojega prejšnjega mesta. Ta dogodek je imel za posledico hudo razdejavanje. Uničeni so obsežni vinogradi, ki so se razprostirali ob pobočjih tega hriba. Nič čudnega tudi ni, če je bilo pri tej priliki tudi več človeških žrtev, saj se je bil hrib premaknil tako nenadno, da se ljudje niso mogli več izogniti nesreči. Madžarske oblasti so takoj izdale primerne ukrepe, da priskočijo prizadetemu ljudstvu čim učinkovitejše na pomoč. Poiskale so hitro naša bivališča za vse, ki so zaradi te nesreče ostali brez strehe, kajti »potujoči« hrib je do tal porušil tudi mnogo hiš. Na kraj dogodka se je takoj podala posebna komisija strokovnjakov, ki bodo skušali natančneje ugotoviti vzroke te nenadne katastrofe.

Nelle armerie lavorano in gran numero anche le donne. — V orožarnah delajo v velikem številu tudi ženske.

Štiri nove železniške proge v Bolgariji

Poleg tega bodo v kratkem začeli graditi tudi sedem novih cest

Gradbena delavnost se je v Bolgariji zadnje čase kljub vojnim časom izredno poživila, kaže pa, da se bo v bližnji bodočnosti še bolj. Med drugim to dokazujejo tudi načrti, po katerih nameravajo zdaj v Bolgariji zgraditi kar štiri nove železniške proge, ki bodo čimbolj izpopolnile sedanje bolgarske železniško omrežje in vezale med seboj tudi kraje, ki so bili dosedaj zelo oddaljeni od železniških prog. Iz Sofije je o tem prispelo naslednje poročilo:

Bolgarski minister za javna dela je objavil načrt, ki določa zgraditev štirih novih železniških prog in sedmih novih cest. Dne 1. junija bodo začeli z graditvijo železnice v pokra-

jinah, ki so bile po zadnjih velikih dogodkih na Balkanu spet priključene Bolgariji. Ena teh novih železniških prog bo vezala mesto Momčilov v južni Bolgariji z Guemerdžino v Traciji ter bo tako tvorila podaljšek proge od Ruščuka do Kavale na prekobalkanski progi. Z novo progo med Gornjo Džumajo in Demir Hisarjem bo dolina reke Strume zvezana z Egejskim morjem. Tretja nova železniška proga bo vezala bolgarsko prestolnico Sofijo z važnim prometnim središčem Skoplje. Končno pa bo zgrajena še četrta proga, in sicer od Gornje Džumaje do Kočamija. Kje bodo gradili nove ceste, pa še ni bilo sporočenega ničesar točnejšega.

Jetnik, ki molči že štiri leta

Zdravniki sodijo, da se je potuhnil

Čudnega jetnika imajo v zaporu v Filadelfiji. Odkar so ga pred štirimi leti vtaknili v luknjo, noče spregovoriti nobene besede, pa je noče. Zaprt je zaradi tega, ker je pri neki priliki ukradel avtomobil, prav za prav zato, ker so mu potem prišli na sled. Pri sodni razpravi je samo še to povedal, da se piše Joseph Luzer, potem pa je nenadoma umolknil in ni spregovoril vsa štiri leta niti besede. Ravnateljstvo jetnišnice se je poslužilo že vseh mogočih sredstev, s katerimi se navadno da prisiliti še tako velikega razbojnika, da spregovori. Toda pri tem čudnem jetniku so vsa ta sredstva čisto odpovedala. Tudi zdravniki so povedali svoje mnenje o njem. Prepričani so, da je Luzer čisto normalen človek in da skuša s svojim molkom pripraviti oblasti do tega, da bi ga spoznale za mučca in ga iz usmiljenja izpustile spet na zlato svobodo.

Ravnateljstvo jetnišnice je prepričano, da je Luzer, če že ne ravno kak tuj agent, pa vsaj človek, ki se je bil brez dovoljenja vtihotapil v Združene ameriške države ter da zato nalašč noče več govoriti, da mu ne bi bilo treba povedati, kaj prav za prav išče v tem kraju. Oblasti še vedno mislijo, da se bo ta Luzer nekoč le naveličal molčati in bo še kaj zanimivega povedal o sebi, vsaj to, če se res piše Joseph Luzer, kakor je bil dejal pred štirimi leti pred sodnikom. Zato so se tudi odločile, da ga ne izpušče, pa četudi sedi še štiri leta, kajti zdravniki so rekli, da je normalen človek in to v Ameriki drži.

Koliko zraka vdihavajo pljuča

Čeprav se od samega zraka ne da živeti, vendar drži vsaj to, da bi brez njega morali umreti. Človekova pljuča pa zraka ne potrebujejo v vsakem primeru enako. Odvisno je od tega, ali človek leži, sedi ali pa se giba. Kadar ležimo, vdihavajo naša pljuča komaj po sto kubičnih centimetrov zraka. Več ga je treba že, če sedimo. V tem primeru ga pljuča potrebujejo 115 kubičnih decimetrov. Še dosti večjo potrebo pa čutimo po njem, če stojimo. Pljuča ga tedaj vdihavajo 178, pri hoji pa celo 244 kub. decimetrov.

Novice s Hrvaške

Zagreb, 23. maja. s. Hrvaška je z Nemčijo sklenila začasno trgovsko pogodbo. Razmerje darja za obračunavanje je na temelju 20 dinarjev za marko.

Zagreb, 23. maja. s. Snoči je v Zagreb dopotoval slovaški minister Karol Murgas.

Poštni promet med Nemčijo in Hrvaško je bil včeraj obnovljen.

V Banjaluki so ustrelili nekega Srba, ki se ni pokoril zapovedi o oddaji orožja. To je prva obsodba, ki jo je izreklo hrvaško izredno sodišče.

Zaprti so bivšega ravnatelja podružnice Narodne banke v Mostarju, ki je pobegnil z 9600 kg zlata, shranjenega v omenjeni banki.

Po trikrat so se priglasili nekateri Zagrebčani za potrošniške karle. Zaradi tega so bile oblasti prisiljene, da ponovno tem izrabljajem pošljejo nove prijavnice, z opominom, da jih ne izrabijo znova.

Škotska

Stražnik je v neki londonski ulici ujel dva pijanca. Angleža in Škota. Medtem ko je Anglež priznal, daje pijan, je Škot neprestano trdil, da je popolnoma trezen.

Stražnik, ki ju je ujel, je zatrjeval, da je Škot bolj pijan kot Anglež.

»Po kom sklepate to?«

»Ko je bil Anglež tako pijan, da je razmetaval denar po ulici, Škot pa ga je pobiral...«

»To vendar še ni zadosten dokaz!«

»Že, toda Škot je ves ta denar vrnil Angležu...«

Na nekaj le misli...

»Ali veš, na kaj le misliš, kadar na nobeno stvar ne misliš, Ančka?«

»Na Tvoje obljube, Jaka!«

Ljubi Bog je danes v svoji veliki ljubezni poklical k Sebi našo zlato

mamico

da jo obvaruje pred grozotami tega sveta.

Pogreb bo v petek, dne 23. maja 1941, ob 5 popoldne
z žal, iz kapelice sv. Petra na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 21. maja 1941

Finkovi

Maršal Italo Balbo

Italijanski roji nad svetom

Stormi d'Italia sul mondo

Pozdravi, ki nam jih izrekajo sovjetske oblasti iz jezerskih obrežjih, so čez vse prirčni. Nekdo obljublja, da bo mogoče brž vrniti ta obisk v Italijo. Zlasti letalci so praznični. Moški mladostni obraz Baranova je odprti pri Schneiderjevi tekmi! General mi dolgo stiska roko. Fotografski aparat se prožijo. Trimotorno sovjetsko letalo »Sovjetska krila«, določen za civilno službo, leti nad našimi glavami. Prav kmalu bo letelo okoli sveta ter šlo tudi čez Italijo. Je jako dober stroj, ves izdelan v Rusiji.

Krenemo na krov. Ukrenil sem vse potrebno, da bi prav na vodah sovjetskega jezera bilo na glas, od stroja do stroja, razglašeno sporočilo, ki mi ga je Nj. Veličanstvo Kralj poslal davi.

Sporočilo pravi:

»Zelo se vam zahvaljujem za prijazno brzojavko. Z živim zanimanjem spremljam pot italijanske letalske skupine po tujem nebu ter izražam vam in hrabrim posadkam svoje zadovoljstvo in najprisernejši pozdrav. Viktor Emanuel.«

Svojevrstno prizorišče zemlje in neba sprejema vzvišeno Kraljevo besedo.

Na pepelnatih gričih tabori mutasta množica med visokimi črnimi postavami straž na konju. Revolucionarji uradniki tvorijo svetlo skupino na mostišču. Velike rdeče zastave so zatakane na vrhovih hiš. Vode v jezeru stoji negibno ter pričakujejo, da jih bodo zaorali čolni naših strojev, pripravljenih za skok v višino. Pod tem tujim nebom, na skrajnem koncu naše burne poti in prav v srcu države, ki je zavržla vse oblike navadnega civilnega življenja, zveni Kraljeva poslanica kot nenaden in slovesen klic daljne domovine, od onstran megla, ki pokrivajo morje, onstran svinčene verige boljševiskih hribov, ki zapirajo obzorje.

Posadke poslušajo Kraljevo sporočilo, kakor ga oddajajo po odstavkih od stroja do stroja. Stojijo v pozoru na srebrnem krilu. Z vsakega letala se dvigne krik:

»Živel Kralj!«

Potem stopajo piloti na svoje vodniško mesto, se s strojniki dogovarjajo po kratkih znamenjih z roko ter po kakih bežni besedi. »Assie hrume, vodna letala se vrte sama okoli sebe, motorji pa se ogrevajo, kakor ogromni morski ptiči.

Še eno navadno sovjetsko letalo. Leti prav nizko nad jezerom, dela čisto ozke zavoje in izvaja razne druge pobudne umetniške nam na čast. Drugi ruski stroji krožijo v višini. Ceninimo tudi to znamenje prijateljstva ter začenjamo let v popolnem redu, oddelek za oddekom. Ura je devet in petnajst minut.

Tokrat se ne bomo držali daleč od mesta. Sleherna prepoved je preklicana. To je drugi dokaz za učinek, ki ga je naredil naš obisk. Preden odhajamo, se zahvalim Baranovu in mu rečem:

»Radi bi vam otipljivo pokazali svojo hvalečnost za lepi sprejem, ki ste nam ga priredili: ves roj vas bo pozdravil nad Odeso.«

Sovjetski general se nasmehe in pritrdi. Komaj smo se dobro vzdignili, že povedem tribarvno stroje naravnost nad mestom. Preletimo nebo nad Odeso v strnjeni skupini, s krilom od krila. Po cestah in po trgih se množica ustavlja. Rdeča pokrivala se odražajo na belih srajcah. Razmajane trojke se ustavljajo. Po strehah se zgrinjajo skupine žena in otrok.

Roj leti zelo, zelo nizko. Nad lepo geometrijo mestnih ravnih črt, ki se režejo v toliko pravih kotih, roj izvede svoj krasni trojni zavor in potem izgine proti zahodu, tja, kjer se na sinjem nebu prikazujejo rumenkasti madeži Dnestrovskega ustja.

Včeraj smo šli tod nad širokim morjem. Danes pa letimo nad gostim in muhastim omrežjem motnih voda, ki se vijejo med kopo blatne zemlje, kakor ožilje človeškega telesa.

Voda se spet cepi nad tisoč potočkov, ki vzdržujejo dvojni pritisk: pritisk velike reke, ki se razbija in pritisk morja, v katero se iztekajo. Zdi se nemogoče, da bi se majhni kosi zemlje

ustavljali izpodjedanju sladkih in slanih voda, sredi katerih so zasidrani, kakor barčice v divjem toku. Še bolj naprej, kjer se rečno ustje nehava in se spet kaže obrežje, nam velika jezerska očesa kažejo spokojnejša površja voda, ki so temne zelenkaste barve.

Potem pride preproga velike besarabske ravnin, prerodovite in pisane.

Razumec, kako da so se Rusi in Romuni dolgo pripravili za ta kos zemlje. Na vsej naši poti nismo nikjer videli rodovitnejših polj, bolj cvetočih setev, bolj zelenih travnikov, bolj črne zemlje.

Tam je zdaj Donava s svojo pahljačo iz blata, s svojimi ribiškimi čolni ter s svojo izvirno rečno plovo. Let nad tremi tokovi vode ne traja več kakor dvajset minut.

Železniški most jezdi čez en in čez drugi rovak s svojim železnim tramovjem, ki se odraža na rumenkasti vodi. Prikaže se mesto, vgnezdjeno na obrežju pod mostom. Blizu Constanze smo.

Lepo mestece nam kaže vesel pogled na svoje bele hiše, nad katerimi v spokojni in radostni vzajemnosti kraljuje krščanski zvonik ter koničasti vrh Mohamedovega minareta. Pristaniški pomoli na morju se zde otroške igrače. Nekaj ljubkega in otroškega imajo stavbe, ki se pestujejo v naročju valov in pomolov, nad prejasnim in spokojnim zrcalom voda v pristanu.

Letimo nad Constanzo ter se vrnemo za nekaj kilometrov nazaj proti jezeru Sud Ghioli, kjer nam je določen pristan.

15.

Slab trenutek

Vse osebe iz roja, piloti in strojniki, pa je ostalo v Constanzi. To je bil neprecenljiv varnostni ukrep, da bi bili kos nezgodi, ki je resno ogrozila naše stroje.

(Nadaljevanje sledi.)